واکاوی ابعاد مختلف پول‌شویی در نظام بانکی ایران و اتخاذ رویه‌های پیشگیرانه

سید امید مسلمی امریی[1]

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱/۱۷
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۳/۲۵

چکیده:

پول‌شـــویی، عبارت است از هر نوع عملیا اقدام به عمل برای مخفی کردنیا تغییر ظاهر هویت نامشـــروع حاصـــل از فعالیتهای مجرمانه، به گونه‌ای که وانمود شـــود، این عوایـــد از منابع قانونی سرچشمه گرفته است. پول‌شویان کسانی هستند کهیا خود اعمال خلاف را انجام داده و پول‌های ناشـــی از آن را تطهیر می‌کنند ویا افرادی هســـتند که پول‌های خلاف را بطور آگاهانهیا نا آگاهانه در سیستم مالی و اقتصادی کشور وارد میکنند. در این میان بانک‌ها و موسسات مالی مرکز اصلی مبادلات پولی شـــناخته می‌شـــوند، لذا اتخاذ تدابیر مناسب پیشـــگیرانه جهت عدم ورود پول‌های کثیف از اهمیت زیادی برخوردار اســـت. برای دســـتیابی به این مهم ابتدا می‌بایست بانک مرکزی بر اســـاس کنترل خارجی نظارت موثری بر بانکها و اجرای صحیح مقررات پول‌شویی داشته باشد بانک‌هـــا نیـــز با ایجاد ســـامانه‌ای مجزا به عنوان کنتـــرل داخلی اقدامات لازم را جهت شناســـایی تراکنش‌های بانکی مشـــکوک بعمل آورند و در نهایت نهادهای نظارتی با تدوین دستورالعمل‌ها و آیین نامه‌ها نسبت به نحوه اجرای آن نظارت داشته باشد.

بخش مهمی از پرونده‌های متعدد فســـاد مالی در کشور که به مساله روز جامعه تبدیل شده، ریشه در عدم رعایت استانداردهای مالی در شبکه بانکی و مالی کشور دارد. نگاهی به روند بررسی پرونده‌های مربوط به تخلفات بانکی نشـــان می‌دهد در صورت انضباط مالی بیشـــتر در نظام بانکی احتمال وقوع این تخلفات و مفاســـد کاهش زیادی می‌یافت؛ در مقاله پیش رو علاوه بر بررســـی ابعاد مختلف پول‌شویی در شبکه بانکی کشورمان، علایم و نشانه‌های اصلی پول‌شویی از منظر مســـئولین و کارشناســـان ذی ربط و مهم‌ترین موارد حائز اهمیت از منظـــر اجراء و نظارت مورد واکاوی قرار می‌گیرد. در نهایت به این نتیجه می‌رســـیم به منظور ریشـــه کردن فساد چاره‌ای جز سرو سامان دادن به روند قوانین مالی کشور و اجرای سختگیرانه‌تر مقررات مربوط به پول‌شویی و ... وجود ندارد. برخی قوانین و مقررات مربوط به انضباط مالی و پول‌شویی سالهاست که در کشور تصویب شـــده اما هنوز به طور کامل اجرا نشـــده است، همچنین برخی دیگر از قوانین نیز در حال بررسی است که بخش عمده آن‌ها همراستا با استانداردهای FATF است.

کلمات کلیدی: پول‌شویی، معاملات مشکوک، اقتصاد، نظام بانکی، سیاستهای پیشگیرانه

۱. فوق‌لیسانس حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی ساری، ایمیل: moslemi_omid@yahoo.com

۱- مقدمه

در چند دهه اخیر، اقتصاد جهانی با پدیده پول‌شویی و آثار مخرب آن بر اقتصاد کشورها مواجه بوده است. در این سا لها، با جهانی شدن اقتصاد، آزادسازی جریان‌های سرمایه بین‌المللی، توسعه بانکداری الکترونیکی، ابداع و به کارگیری ابزارهای جدید نقل و انتقال الکترونیکی وجوه درسطح بین‌المللی، پول‌شویی نیز تا حدودی تسهیل شده است(کشتکار، ۱۳۹۰).

خلافکاران از طیف وسیع اعمال غیر اخلاقی و غیر قانونی مانند قاچاق مواد مخدر، تقلبات ، ثروت‌های قابل مصادره، گروگانگیری، قمار و همچنین اهدای پول به سازمان‌های تروریستی و حتی تقلبات مالی در اینترنت ویا دیگر ابزار اطلاع رسانی سودهای کلانی را بدست می‌آورند. و چون ردپای این افراد در معاملات مالی و بانکی به صورد زنجیروار در وجوه پس انداز شده آن آشکار می‌گردد، بنابراین مجرمان از ابزارهای مالی مانند چک ها، کارت‌های اعتباری و کارت‌های هوشمند اجتناب کرده و به استفاده از پول نقد رو می‌آورند. پول نقد نیز به علت عدم مزیت نسبت به سایر ابزارهای مالی مانند حجم بالا، مشکلات در حمل و نقل و کاهش قدرت خرید در طول زمان به ناچار به پول‌شویان داده می‌شود تا در طی مراحلی به شبکه اقتصادی کشور وارد گردد (تقی لو، ۱۳۹۴).

با توجه به پژوهش‌های بین المللی انجام شده در خصوص روشهای نوین پول‌شویی، باید به این نکته توجه نمود که معمولاً پول‌شویان بیشتر از هر کارمند بانکی، از سیستمها، فر آیندها، مشکلات و شکافهای موجود اطلاع دارند. آنها از کوچکترین شکافهای موجود در هر بخشی به منظور استفاده در راستای منافع خود بهره می‌برند(پاکروان، ۱۳۸۹). پول‌شویان همواره تلاش می‌کنند به گونه ای رفتار نمایند که معاملات غیر مشرو ع آنها ازمعاملات مشروع قابل تمیز نباشد. بنابر این، بانک‌ها در مواجهه با پول‌شویان همواره با ریسک‌های قابل توجهی روبرو هستند. از این رو می‌بایست بر نامه مبارزه با پول‌شویی در بانک‌ها و مؤسسات اعتباری به نوعی تنظیم شود که امکان تفکیک معاملا ت غیر قانونی با عملیات قانونی را فر اهم نمایند (تذهیبی، ۱۳۸۹).

بررسی دقیق تمامی فر آیندها، آزمون تمامی محصولات، نظار ت بر نقاط ضعف و اطمینان از مدیریت شکاف‌های موجود در سیستم ، ریسک پول‌شویی را کاهش خواهد داد (پاکروان، ۱۳۸۹). همچنین از آن جایی که شیوه‌های استفاده از وسایل و ترفندهایی که پول‌شویان برای موفقیت عملیات خود به کار می‌برند همواره در حال تغییر و دگرگونی است، لازم است آموزش کارکنان نیز مستمر و پیوسته بوده تا کارمندان و موسسات نیز با این شیوه‌ها و ترفندها و به دنبال آن شناسایی و مبارزه با آن‌ها آشنا شوند (فرجام و بدری، ۱۳۹۷).

در این پژوهش سعی برآن است که با دیدی کل به جزءبه مقوله فساد مالی، پول‌شویی و سیستم بانکی توجه شود و نکات مهم و انتقادات وارد بر سیستم جاری کشور بررسی گردد.

۲. بررسی ادبیات موضوع

۲,۱. تعریف پول‌شویی:

پول‌شـــویی عمل یا فرایندی است که به واســـطه انجام آن، پول و درآمد ناشی از فعالیت‌های غیرمجاز، خلاف قانون و مجرمانه در چرخه سالم اقتصاد وارد شده و در ظاهر به دارایی‌هایی که از راه‌های اقتصادی مشروع و قانونی کسب شده، بدل می‌شوند و به اصطلاح شسته یا تطهیر می‌شود، به‌طوریکه پس از انجام فرآیند پول‌شویی، منشا اولیه پول پنهان می‌ماند.

اینکه بخواهیم به فرآیندی روشـــن به عنوان مصداق پول‌شـــویی در تاریخ اشاره کرده و آن را مبدا چنین اعمالی به‌شـــمار آوریم، نشـــدنی است. پنهان کردن دارایی‌ها و ثروت از چشم ماموران خراج‌گیری و مالیات‌ســـتان یا مشـــروع جلوه دادن دارایی‌های کسب‌شده از فعالیت‌های اقتصادی غیرقانونی، سابقه‌ای به اندازه تاریخ دارند.

تاریخ پول‌شـــویی حتی به چهار هزار ســـال قبـــل باز می‌گردد و نمونه‌هایی از ســـابقه تطهیر، مخفی‌کـــردن دارایی‌ها یـــا جابه‌جایی ثروت در میان اصحاب قدرت سیاســـی و اقتصادی در طول تاریخ مشاهده می‌شود که هر کدام با تعاریف امروزین پول‌شویی مطابقت می‌کنند.

اما اســـتفاده از مفهوم پول‌شویی، به گذشته‌ای نه چندان دور در دهه‌های ۱۹۲۰ و ۳۰ آمریکا بازمی گردد، جایی که گروه‌های مافیایی و گانگستری به فعالیت‌هایی در حوزه اقتصاد سیاه، اعم از قاچاق، قمار، قوادی و اخاذی مبادرت داشتند و باید برای تبدیل درآمدهای ناشی از این فعالیت‌ها محملی قانونی می‌یافتند.

در دهـــه ۱۹۳۰ بـــا ممنوعیت فـــروش الکل در آمریکا، بـــه تجارت در این بـــازار روی آوردند. گروه‌های تبهکار و در راس آنها آلفونســـه گابریل کاپون، مشـــهور به آل‌کاپون، با خریداری شـــمار زیادی از رخت‌شـــویخانه‌های ســـکه‌ای، پول حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی خود را به نام درآمد کسب‌شده از فعالیت این رخت‌شویخانه‌های عمومی به چرخ اقتصاد رسمی وارد می‌کردند.

حســـاب کشـــی از رخت‌شـــویخانه‌ها به دلیل ماهیت این فعالیت خدماتی دشـــوار بود و اصولا راهـــی برای کنترل میـــزان درآمدهای حاصل از این فعالیت نبود. در دهـــه ۸۰ و فعالیت دولت‌ها علیه تجارت مواد مخدر، بحث پول‌شویی و مبارزه با آن را جدی‌تر کرد و با حملات یازده سپتامبر ۲۰۰۱، مبارزه با جرایم مربوط به پول‌شویی و تعیین استانداردها و نظارت‌های بیشتر بانکی و مالی برای این فعالیت‌ها و تامین مالی تروریسم، اهمیتی دوچندان یافت.

۲,۲. تعریف بین‌المللی از پول‌شویی

در ساده‌ترین عبارت، پول‌شویی، پردازش عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه به منظورپنهان کردن یا تغییر ظاهر منشـــاء غیر قانونی آن اســـت . در مســـتندات بین‌المللی و قوانین و مقررات تدوین شـــده در کشـــورهای مختلف در زمینه مبارزه با پول‌شـــویی، این پدیده به صورت‌های زیر تعریف شده است:

در دســـتورالعمل جامعـــه اروپایـــی مصوب مارس ۱۹۹۰ ، تعریف پول‌شـــویی بـــه صورت زیر

می‌باشد: «تبدیل یا انتقال یک دارایی، با علم به این که از فعالیت‌های مجرمانه به دست آمده باشد، به منظور پنهان داشتن یا گم کردن رد منشاء غیرقانونی آ ن دارایی؛ یا کمک به شخصی که مرتکب چنین جرمی شده است، برای گریز از پیامدهای قانونی جرم مزبور». همچنین، در این دستورالعمل، تعریف پول‌شویی موارد زیر را نیز در بر می‌گیرد: پنهان کردن یا تغییر ظاهری منشاء، مکان، رفتار، حقوق یا مالکیت واقعی مربوط به یک دارایی با علم به اینکه آن دارایی از فعالیت‌های مجرمانه به دست آمده است. این تعریف، در واقع برگرفته از تعریف ارائه شده در بند ۱- ب ماده پیمان‌نامه وین است که در ۱۹ دسامبر ۱۹۸۸ به امضای اعضا رسیده است؛ با این تفاوت که در پیمان نامه وین، تنها پول‌های به دست آمده از جرائم سازمان یافته و به ویژه مواد مخدر گنجانیده شده بود.

تعریف پول‌شویی در پیمان نامه شورای اروپا مربوط به نشست اوت ۱۹۹۰ استراسبورگ تکمیل شد و موارد زیر به تعریف ارائه شده در دستور عمل جامعه اروپا افزوده شد :« تحصیل، تملک یا استفاده از دارایی‌های به دست آمده از منابع غیرقانونی، و نیز هر گونه مشارکت، مباشرت، دسیسه چینی برای ارتکاب، اقدام به ارتکاب، یا کمک، ترغیب، تسهیل، و پنهان کاری هر گونه جرم مرتبط با پول‌شویی« با استناد به گزارش توضیحی پیمان نامه مزبو ر، یکی از مهمترین دلایل افزودن موارد بالا به تعریف پول‌شویی، زدودن کاستی‌های موجود در تعریف ارائه شده در پیمان نامه وین،با هدف جلوگیری از استخدام وکیل یا متخصصان مالی توسط مجرمان برای مقاصد پول‌شویی بیان شده است.

تعریف پول‌شویی در پیمان نامه شورای اروپا مربوط به نشست اوت ۱۹۹۰ استراسبورگ تکمیل شد و موارد زیر به تعریف ارائه شده در دستور عمل جامعه اروپا افزوده شد :تحصیل، تملک یا استفاده از دارایی‌های به دست آمده از منابع غیرقانونی، و نیز هر »گونه مشارکت، مباشرت، دسیسه چینی برای ارتکاب، اقدام به ارتکاب، یا کمک، ترغیب،«. تسهیل، و پنهان کاری هر گونه جرم مرتبط با پول‌شویی با استناد به گزارش توضیحی پیمان نامه مزبو ر، یکی از مهمترین دلایل افزودن موارد بالا به تعریف پول‌شویی، زدودن کاستی‌های موجود در تعریف ارائه شده در پیمان نامه وین، با هدف جلوگیری از استخدام وکیل یا متخصصان مالی توسط مجرمان برای مقاصد پول‌شویی بیان شده است. (رفیعی شمس‌آبادی، ۱۳۸۷)

۲,۳. چه فعالیت‌های اقتصادی می‌توانند برای پول‌شویی، مورد استفاده قرار گیرند:

اصولا فعالیت‌های خدماتی که برای انجام فعالیت نیاز چندانی به خرید و تامین مواد اولیه یا خرید کالاهای واسطه ای ندارند، بسترهای مناسبی برای پول‌شویی به حساب می‌آیند. کازینوها، بارها و کلاب‌های شبانه، آرایشگاه‌ها، کارواش‌ها، پارکینگ‌های طبقاتی و دیگر فعالیت‌های خدماتی به طور معمول برای انجام پول‌شویی گزینه‌های مناسبی هستند.

اما در کنار این فعالیت‌های اقتصادی، گاهی پول‌شویی در قالب راه‌اندازی خیریه‌ها ساماندهی می‌شود.

برگزاری حراجی‌های هنری یا مشارکت در فعالیت‌هایی در حوزه ورزش نیز می‌تواند زمینه‌های مناسبی برای پول‌شویی باشند که در جهان و ایران نمونه‌هایی داشته است.

ایجاد شـــرکت‌های لایه لایه و تو در تو با ســـهامداران مشترک و ضربدری و بالاخره راه‌اندازی بانک‌ها و موسسات مالی نیز از دیگر محمل‌های مساعد برای پول‌شویی به‌شمار می‌آیند.

بی‌دلیل نیست که کارشناسان و صاحب‌نظران اقتصادی بین شمار صندوق‌های قرض‌الحسنه و موسسات ملی و اعتباری فاقد مجوز در استان‌های مختلف ایران و مسیر ترانزیت قاچاق موادمخدر، ارتباط معناداری می‌دیدند.

در دوره جدید و با پی ریزی و معمول‌شـــدن اســـتفاده از ارزهای دیجیتال و رمزنگاری شـــده، یکی از نگرانی‌های جدی کارشناسان، استفاده از این ارزها برای انجام عملیات پول‌شویی از سوی باندهای تبهکاری است.

۲,۴. وضعیت پول‌شویی در کشورمان ایران

اقتصاد ایران به دلایل مختلفی به طور قابل توجهی با پدیده پول‌شویی دست به گریبان است و پول‌شـــویی در اقتصاد ایران محدود به سالهای اخیر نیست.بزرگ بودن سهم اقتصاد زیرزمینی و بخش خاکستری، فرار مالیاتی گسترده در اقتصاد ایران و فقدان فرهنگ مالیات دهی، قرار گرفتن ایران بر ســـر راه مسیر ترانزیت قاچاق مواد مخدر و حجم قابل توجه انواع و اقسام کالاهای قاچاق و همچنین مهاجرت غیرقانونی و قاچاق انســـان، ضعف نظام بانکی و برقرار نبودن اســـتانداردهای بین‌المللـــی بانکداری در ایران و همچنین حساســـیت پایین حاکمیت در برابر این پدیده از جمله دلایلی اســـت که می‌توان برای حدس‌زدن درباره گسترده بودن پول‌شویی در اقتصاد ایران به آنها اشاره کرد.

۲,۵. روشهای پول‌شویی

در دهه‌های اخیر به علت توســـعه محصولات و خدمات مالی عرضه شـــده، پیچیده ترشـــدن ارتباطات مالی، پیشرفت تکنولوژی و افزایش سرعت جریان‌های پولی در گستره جهان، روش‌های پول‌شویی بسیار مبتکرانه تر شده اند. با این وجود، در مجموع، می‌توان رو شهای پول‌شویی را در سه بخش طبقه بندی کرد:

۱. پول‌شویی از طریق سیستم بانکی و مؤسسات اعتباری
۲. پول‌شویی از طریق سازمان‌های مالی غیربانکی
۳. پول‌شویی از طریق مؤسساتیا فعالی تهای اقتصادی غیرمالی.

در هـــر روش، عملیات پول‌شـــویی به صور تهـــای مختلف می‌تواند انجام شـــود. در ادامه، این روش‌ها بررسی می‌شوند

۱-۵-۲- پول‌شویی از طریق سیستم بانکی و مؤسسات اعتباری

مرسوم ترین اشکال پول‌شویی از طریق سیستم بانکی و مؤسسات اعتباری عبارت اند از:

– سپرده گذاری مبالغ قابل توجه و انتقال سپرده ها

– گشایش حساب بانکی با نام‌های مجعول

– گشایش حساب‌های اشتراکی با اعضای خانوادهیا دوستان

– به کارگیری چک‌های مسافرتی

– به کارگیری حوال ههای تلفنی و غیره

– به کارگیری حسا بهای جمعی

– به کارگیری بان کهای تحت نفوذ پول‌شویان

– به کارگیری حسا بهای کارگزاری قابل پرداخت

– استفاده از بانک کارگزار و حساب کارگزاری

– به کارگیری حساب‌های الکترونیکی و بانکداری اینترنتی

– به کارگیری وثیقه بانکی در ترتیبات اخذ وام

– استفاده از مؤسسات مالی و بانکی برون مرزی

۲-۵-۲-پول‌شویی از طریق مؤسسات مالی غیربانکی

از اشکال پول‌شویی از طریق مؤسسات مالی غیربانکی عبارت است از:

– خرید و فروش در بورس اوراق بهادار

– استفاده از خدمات صرافیها، شامل ارسال وجوه ارزی و خرید و معاوضه ارز

– اســتفاده از بان کهای زیرزمینی غیرقانونی: این مؤسسات اغلب، خدمات نقل وانتقال وجوه ارزی غیرقانونی را برای مهاجران انجام می‌دهند

– استفاده از شرک تها و صندو قهای بیمه و خرید محصولات آنها (خرید اوراق قرضه و سهام صندوق‌های مشترک سرمایه‌گذاری بیمه)

– اســتفاده از خدمات پســتی، از جمله: ســفارش انتقال پولیا ارسال بسته‌های پولی از طریق پست (قاچاق پول)

۳-۵-۲-پول‌شویی از طریق مؤسساتیا فعالیت‌های اقتصادی غیرمالی

پول‌شــویی از طریق مؤسســاتیا فعالیت‌های اقتصادی غیرمالی می‌تواند به روش‌های مختلفی انجام شود، از آن جمله:

– استفاده از خدمات وکلای دادگستری، حسابداران و مشاوران مالی و دفاتر اسناد رسمی

– صدور فاکتورهای خرید و فروش صوری، انجام معاملات صوری از طریق شرکت‌های صوری فرامــرزی، تهیه اظهارنامه صوری واردات و صــادرات کالا و خدمات و معاملات بازرگانی از طریق شرک تهای برون مرزی

– شرکت در حراج کالاهای عتیقه و گران قیمت

– استفاده از بنگا ههای املاک و خرید و فروش املاک و مستغلات
– خرید و فروش سنگ‌ها و جواهرات قیمتی و آثار هنری گران قیمت
– استفاده از بورس فلزات
– استفاده از بنگا ههای اتومبیل و خرید و فروش اتومبیل‌های گران‌قیمت. (کشتکار، ۱۳۹۰)

۲-۶- مراحل پول‌شویی

پول‌شـــویی فرآیند پیچیده، دراز مدت و گروهی اســـت که به طور معمول در مقیاســـی بزرگ انجام می‌شـــود و می‌تواند از محدوده جغرافیایی - سیاســـی یک کشـــور فراتر برود . بر اساس این فرآیند عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه با گذر از مراحل مختلف وارد نظام مالی و فعالیت‌های قانونی می‌شود و با پنهان ماندن منشا غیر قانونی آن، ظاهری قانونی می‌یابد (رفیعی شمس‌آبادی، ۱۳۸۷). به طور کلی فرآیند پول‌شویی دارای سه مرحله به صورت زیر است:

۱-۶-۲- مرحله اول جایگذاری

اوّلیـــن مرحله از فرآیند پو لشـــویی، جا یگذاری یا تزریق عواید حـــاص از فعالیتهای مجرمانه به شـــبکه مالی رســـمی با هدف تبدیل عواید مزبور از حالت نقدی به ابزارهای)دارایی‌ها ی(مالی اســـت. جا یگذاری عواید حاص از جرم می‌تواند با تقسیم وجوه کلان به مبالغ کوچکتر که چندان حساسیت برانگیز نیست و سپرد ه گذاری آ نها دربانک‌های داخلی یا دیگر مؤسسات مالی رسمی و غیررســـمی انجا م شـــود. یا برای سپرد ه گذاری در مؤسســـات مالی خارجی به بیرو ن از مرزها انتقال داد ه شـــو د، یا برای خرید کالاهای پرارزش مانند آثار هنر ی، هواپیما، فلزّات و ســـنگهای قیمتی به کار رود. این مرحله ضعیفترین حلقه از زنجیره پو لشـــویی اســـت زیرا امکان کشـــف آن بسیار زیاد است مگر اینکه فی مابین جمع‌آوری پول و انتقال به سیستم بانکی وقفه زمانی طولانی باشد.(رحیمی و خوئینی، ۱۳۹۴)

۲-۶-۲- مرحله دوم لایه‌چینی

ایـــن فرایند کـــه به آن مرحله رد گم کردن هم می‌گویند،(رفیعی شـــمس آبادی، ۱۳۸۷) در واقع جداســـازی عواید حاصل از فعّالیّتهای مجرمانه از منشأ یا فعّالیّتهای موجد آن است، ازطریق ایجـــاد لایه‌هـــای پیچیده ای از معاملات یا نقـــل و انتقالات مال چندگانه با هدف مبهّم ســـاختن فرآیند حسابرسی و مجهول گذاشتن هویّت طرفهای اصلی معامله و ناممکن کردن ردگیری منشأ عوایـــد مزبور، صور ت می‌گیرد(رحیمی و خوئینی، ۱۳۹۴) این مرحله می‌تواند شـــامل معاملاتی نظیر انتقال تلگرافی سپرده، تبدیل سپرده به اسناد پولی (اوراق بهادار،سهام سرمایه ای، چک‌های مســـافرتی)، خرید مجدد کالاهای پر ارز ش و اسناد پولی و سرمایه‌گذاری آنها در معاملات ملکی و مؤسسات قانونی به ویژه در صنایع تفریحی و جهانگردی باشد . (رفیعی شمس‌آبادی، ۱۳۸۷)

۳-۶-۲- مرحله سوم یکپارچه سازی (ادغام)

آخرین مرحله در فرآیند پو لشـــویی، یکپارچه ســـازی یا فراهم کردن پوشش ظاهری مشروع و توجیـــه قانونی بـــرای عواید حاصل از فعّالیّت‌های مجرمانه اســـت . چنانچه مرحله لایه چینی با موّفقیّت انجا م شـــود عواید شســـته شده با اســـتفاده از طرحهای یکپارچه ساز ی، به نحوی وارد جریان اصلی اقتصادی می‌شـــود که با بازگشـــت به سیســـتم مالی، وجوه شـــکل و ظاهری قانونی یافته اســـت .مرحله یکپارچه ســـازی می‌تواند ا زطریق رو شهای متعددی مانند سپرده گذاری در مؤسسات مالی خارجی به عنوان وثیقه تأمینی برای وام‌های داخلی صورت گیرد. جعل حواله‌های کالاهای فروخته شـــده به خارج از مرزها،از دیگر رو شـــهای معمول برای انجام این مرحله است. (رحیمی و خوئینی، ۱۳۹۴)

۷-۲- اثرات پول‌شویی بر اقتصاد کلان

با توجه به فعالیتهای غیر قانونی و بزهکارانه وسیع در دنیا، حجم بزرگی از پولهای در جریان دنیا، پولهای کثیف می‌باشـــند. در قطعنامه ای که در ژوئن سال ۱۹۹۸ در مجمع عمومی سازمان ملـــل متحد تصویب گردید، تخمین زده شـــد که ســـالانه دســـت کم ۲ میلیـــارد دلار پول تطهیر می‌گردد. در نتیجه، وجود این حجم وســـیع پول کثیف ناشـــی ازعملیات پول‌شویی بالطبع اثرات زیادی درســـطح اقتصاد کلان خواهدگذاشـــت. افزایش پول‌شـــویی و جرم و جنایت سبب کاهش تقاضای پول و کاهش معینی در نرخ سالانه GDP می‌شود. همچنین رشد فعالیتهای زیر زمینی بعلت رشـــد پول‌شـــویی، به دلیل عدم ثبت در GDP سیاســـتهای اقتصادی را تحـــت تاثیر قرار می‌دهد. علاوه بر این پول‌شـــویی بر توزیع درآمد در ســـطح جامعه نیز تاثیر می‌گذارد. در سطوح وسیع، فعالیتهای غیرقانونی نهفته، درآمد را از پس انداز کنندگان بزرگ به سمت سرمایه‌گذاران و پس‌اندازکنندگان کوچگ و یا از ســـرمایه‌گذاری‌های شفاف به سمت سرمایه‌گذاری‌هایی پرریسک و با کیفیت پایین هدایت می‌کند و در نتیجه بر رشـــد اقتصادی تاثیر خواهد گذاشـــت. همچنین پول‌شویی سبب آلودگی مبادلات قانونی خواهد شد .بدین صورت که اعتماد به بازارها و مبادلات قانونی به دلیل آلودگی ناشـــی از سطح وســـیع اختلاس و کلاهبرداری‌ها مورد تردید قرار خواهد گرفـــت. همچنین یکی از اثرات منفی پول‌شـــویی، فرار ســـرمایه به صورت غیر قانونی از کشـــور می‌باشـــد. بدین صورت که پولهای خلاف برای تطهیر و ســـرمایه‌گذاری به کشورهای توسعه یافته غربی منتقل می‌شوند. (یاری‌فرد و نوریان، ۱۳۹۵)

۸-۲- اقدامات ایران در خصوص مبارزه با پول‌شویی

در ایران قانون مبارزه با پول‌شـــویی در بهمن سال ۱۳۸۶ تصویب شد. بر اساس ماده ۲ قانون فوق، پول‌شـــویی جرم تلقی میشـــود. بـــه موجب ماده ۴ قانون مذکور، بـــه منظور هماهن گکردن دســـتگا ههای ذی ربط در امر جم عآوری، پردازش و تحلیل اخبار، اســـناد و مدارک، اطلاعات و گزارش‌های واصله، تهیه سیســـتم‌های اطلاعاتی هوشمند، شناسایی معاملات مشکوک، به منظور

مقابله با جرم پول‌شـــویی، شورای عالی مبارزه با پول‌شویی به ریاست وزیر امور اقتصادی و دارایی و با عضویت وزرای بازرگانی، اطلاعات، کشور و رئیس کل بانک مرکزی تشکیل می‌شود. بر اساس ماده ۹ این قانون، مرتکبین جرم پول‌شویی علاوه بر استرداد درآمد حاصل از ارتکاب جرم به جزای نقدی به میزانیک چهارم عواید حاصل از جرم محکوم می‌شـــوند. آیین‌نامه اجرایی این قانون نیز، شامل ۸ فصل و ۴۹ ماده، در ۱۴ آذر ۱۳۸۸ ابلاغ شد.

بر اساس ماده ۱۸ آیین نامه فوق، تمامی اشخاص مشمول قانون، مکلف اند با توجه به وسعت و گستردگی سازمانی خود، واحدی را به عنوان مسئول مبارزه با پول‌شویی معرفی کنند. در ماده ۳۳ آیین‌نامه اجرایی قانون مبارزه با پو لشـــویی، تمامی مؤســـس ههای پولی و مالی مشمول این قانون موظف اند مدارک مربوط به سوابق معاملات و عملیات مالی اعم از فعال و غیرفعال را حداقل تا پنج سال بعد از پایان عملیات نگهداری کنند.

بر اســـاس ماده ۳۸ آیی ننامه فـــوق، واحد اطلاعات مالی، مســـتقر در وزارت امور اقتصادی و دارایی مسئول انجام وظایف زیر است:

– جمع‌آوری و اخذ اطلاعات معاملات مشکوک
– ارزیابی، بررسی و تحلیل اطلاعات گزارش‌ها و معاملات مشکوک
– درج و طبقه بندی اطلاعات در سیستم‌های مکانیزه
– اعلام مشـــخصات اشخاص دارای سابقه پول‌شوییا تأمین مالی تروریسم به اشخاص مسئول)به منظور مراقبت بیشتریا قطع همکاری(، در صورت درخواست مراجع ذی ربط
– تأمین اطلاعات تحلیل شده مورد نیاز مراجع قضایی، ضابطان و دستگاه‌های مسئول مبارزه با تروریسم در کشور، در صورت درخواست مراجع ذی ربط
– تهیه آمارهای لازم در مورد اقدامات صورت گرفته در جریان مبارزه با پول‌شویی
– تهیه نرم‌افزارها و سیستم‌های اطلاعاتی مورد نیاز
– تأمین امنیت اطلاعات جمع‌آوری شده
– تبادل اطلاعات با سازمان‌ها و نهادهای بین المللی طبق مقررات
– جمع‌آوری و اخذ تجارب بین المللی
– ارســـال گزارش‌هایی که به احتمال قوی صحت داردیا از اهمیت برخوردار اســـت به دستگاه قضایی
– پیگیری گزارش‌های ارسالی در مراجع قضایی
– تهیه پیش نویس برنامه سالانه واحد اطلاعات مالی جهت تصویب شورا
– پاسخ به استعلام اشخاص مشمول در اسرع وقت
– اعلام نظر در مورد صلاحیت تخصصی مســـئولان واحدهای مبارزه با پول‌شـــویی پیشنهادی از سوی مدیران اشخاص مشمول.

بر اســـاس ماده ۴۸ این آیین نامه به منظور ســـهولت دسترسی به اطلاعات مشتری‌ها و احراز صحت اســـناد و اطلاعات ارائه شـــده از سوی افراد، بانک مرکزی موظف است نسبت به راه اندازی

سامانه اطلاعات مشتری ها، مشتمل بر اطلاعات زیر اقدام نماید: اطلاعات ثبتی و صور تهای مالی مشتری ها، اطلاعات شماره حسابها و تسهیلات ارائه شده به آنها و موارد سررسید و معوق شده ، اطلاعات چک‌های برگشتی ، اطلاعات مربوط به اظهارنامه‌های مالیاتی اشخاص، اطلاعات محکومیت‌ها و سفته‌های واخواستی اشخاص حقیقی و حقوقی که اسامی آنها در سیستم ثبت شده است، اطلاعات سجلی ارائه شده توسط مشتریان.

بانک مرکزی ج.ا.ا نیز در راستای ایفای مطلوب مسئولیت‌ها و تکالیف مقرر در آیین نامه مذکور و حصول اطمینان از حسن اجرای امور و همچنین تجمیع و تمرکز فعالیت هاو اجتناب از هرگونه موازی کاری و ناهماهنگی احتمالی، در ابتدای سال ۱۳۸۹ اقدام به تشکیل اداره ای تحت عنوان «اداره مبارزه با پو لشویی »، در این بانک نموده است. این اداره مشتمل بر سه گروه بازرسی، مطالعات حقوقی و گروه بین الملل می‌باشد. کلیه وظایف و مسئولیت‌های بانک مرکزی در زمینه مقابله با پول‌شویی به صورت متمرکز تحت مدیریت واحد فوق انجام میگیرد. در این راستا اداره مبارزه با پول‌شویی بانک مرکزی هماهنگ با واحد اطلاعات مالی مستقر در وزارت اقتصاد و دارایی، با شبکه بانکی کشور در ارتباط است و بازرسان اداره مذکور با مراجعه مستقیم به بان کها، نحوه عمل سیستم بانکی کشور در خصوص اجرای آیین نامه مبارزه با پول‌شویی را مورد بررسی قرار داده و در این خصوص مراقبت‌ها و توصی ههای لازم را اعمال می‌نمایند. (کشتکار،۱۳۸۹)

۹-۲- پیشینه پژوهش

قربانیان و آذین (۱۳۹۸) در تحقیقی با عنوان «بررسی پول‌شویی در سیستم بانکی ایران، چالش‌ها و راهکارهای پیش رو» بیان نمودند که یکی از جرایم مالی که گاهی سیستم بانکداری را در گیر می‌سازد، پول‌شویی است؛ این عمل زمانی اتفاق میافتد که درآمدهای کسب شده توجیه قانونی نداشته و برای این که از حالت غیرقانونی خارج شوند و شکل پولهای معمول را به خود بگیرند، به وسیله پول‌شویی، تطهیر می‌شوند.در این تحقیق که مقررات بانک مرکزی در این حوزه و چالشهای سیستم بانکی برای مقابله با آن مورد بررسی قرار گرفت با توجه به جایگزینی بانکداری الکترونیکی به جای بانکداری سنتی و کاغذی و مسئله شناسایی تراکنشهای بانکی مشکوک به پول‌شویی، تحلیل فناوری‌های پیشگیرانه ای و ضوابط و دستورالعمل‌های سیستم بانکی برای پیشگیری از جرم پول‌شویی به نظر می‌رسد با وجود مقررات بانکی در این حوزه، هنوز نیز مقررات ایران در این خصوص با کاستی‌هایی مواجه است که نیازمند اصلاح می‌باشد.

زابلی و غلامعلی (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «مسئولیت بین‌المللی دولتها در قبال پول‌شویی و تامین مالی تروریسم» عنوان نمودند که تروریست‌ها برای رسیدن به اهداف تروریستی خود نیازمند تامین مالی هستند و برای تامین این نیاز حیاتی خود به راههای متفاوتی متوسل می‌شوند. یکی از راه‌های تامین مالی تروریسم تامین توسط دولتها، اشخاص و سازمان‌های حامی تروریسم می‌باشد. گروه‌های تروریستی برای دریافت عواید و درآمد ناشی از اعمال خرابکارانه خود

نیازمند پول‌شویی ثروت به دست آمده می‌باشند. مهم‌ترین نتایج حاصل از تحقیق اینکه: بسیاری از دولت‌ها با توجه به شـرایط و منافع ملی خود گاها اقدام به حمایت از گروه‌های تروریسـتی در جهت مقاصد مورد نظر خود می‌نمایند که در این رستا و با توجه به سیاست‌های خود تامین مالی این گروه‌ها را بر عهده دارند. که در نتیجه موجب بر خوردن معادلت منطقه ای و جهانی می‌شود. اما این اقدامدولت‌ها نمی‌تواند بی نتیجه و بدون مسـئولیت باشـد در چهارچوب ساختار قوانین و مقـررات بین‌المللی. در نتیجه اقـدام دولت‌ها در این زمینه با برخوردهای جامعه بین‌الملل مواجه می‌شـود که مهم‌ترین آن اقدام و تحریمات جامعه جهانی از طریق شـورای امنیت سازمان ملل و تدوین کنوانسیون‌های جهانی و بین‌المللی و منطقه‌ای می‌باشد که می‌تواند موجب تحریم دولتها، مصادره و توقیف اموال اهدایی به تروریست‌ها و برخورد قضایی با کشور متخاصم باشد.

کردلـر و همکاران (۱۳۹۸) در تحقیقی با عنوان « عدم رعایت قانون مبارزه با پول‌شـویی و حق الزحمه حسابرسی» به این نتیجه رسیدند که ارتباط مثبت و معناداری بین عدم رعایت قانون مبارزه با پول‌شـویی و حق‌الزحمه حسابرسـی وجود دارد. طبق نتایج پژوهش عدم رعایت قانون مبارزه با پول‌شـویی منجر به افزایش ریسـک تجاری صاحبکار و ریسک حسابرسی می‌شود. پس حسابرسان تلاش خود را بیشتر می‌کنند و از آنجا که با افزایش تلاش‌های حسابرسی، هزینه‌های حسابرسی نیز افزایش می‌یابد، در نهایت حق الزحمه حسابرسی بیشتری نیز درخواست می‌شود.

زنجانـی (۱۳۹۹) در تحقیقی با عنوان «بررسـی جرم پول‌شـویی در حقوق ایران و اسـناد بین‌الملل» بیان داشـتند که پول‌شـویی به عنوان یکی از جرایم سـازمان یافته، نقشـی موثر در تـداوم جرایـم دارد در واقع مرتکبان جرایم پول‌شـویی نه تنها از طریق پول‌شـویی می‌توانند از عواید فعالیت‌های مجرمانه بهره‌مند شوند و چه بسا در ادامه فعالیت‌های غیرقانونی سرمایه‌گذاری کنند. قانونگذار ایرانی در قانون مبارزه با پول‌شـویی و آیین نامه اجرایی آن راهکارهایی را مطابق با کنوانسـیون به منظور پیشگیری از جرم پول‌شـویی و مبارزه با آن مدنظر قرار داده است که از آن جمله می‌توان به شناسـایی مشـتری، نگهداری سوابق و اطلاعات، گزارش معاملات مشکوک، ایجاد واحد اطلاعات مالی، اتخاذ نظارتی بر عملیاتی مالی و بانکی، آموزش کارکنان موسسه برای شناسایی و مقابله با جرم پول‌شویی، کنترل و نظارت بر ارزهای خارجی و.... اشاره کرد.

حیاتی (۱۳۹۹) در پژوهشـی با عنوان «پول‌شویی و راهکارهای مبارزه با آن » عنوان نمودند که پول‌شـویی یکی از جرائم عمده مالی در سـطح جهان محسوب می‌شود. تفکر جرم انگاری این پدیده به دنبال گسـترش جرایم سـازمان یافته در دنیا مطرح شـد و هدف این بود که با کوتاه کردن دسـت جنایتکاران از عواید مجرمانه‌شـان، انگیزه ارتکاب جرم در آنها از بین برود و به این ترتیب با مبارزه با پول‌شویی به مبارزه با جرایم سازمان یافته پرداخت. اسناد بین‌المللی و منطقه ای متعددی در خصوص پول‌شـویی به تصویب رسیده است که برخی از مهم‌ترین آنها عبارتند از کنوانسـیون وین ۱۹۸۸، کنوانسیون شورای اروپا ۱۹۹۰، دستورالعمل اروپایی ۱۹۹۱، توصیه‌های چهل گانه فاتف در سال ۱۹۹۰ و اصلاحیه‌های آنها در سال ۱۹۹۶ و ۲۰۰۰، کنوانسیون پالرمو در سال ۲۰۰۰ و کنوانسیون مبارزه با فساد مالی سال ۲۰۰۳، این اسناد راهکارهای مختلفی را برای

مبارزه با پول‌شویی ارائه داده اند که به ۴ قسمت راهکارهای تقنینی، راهکارهای اجرایی و اداری، راهکارهای پیشگیرانه و راهکارهای قضایی قابل تقسیم هستند.

کاظمی‌تبار (۱۳۹۸) در تحقیقی با عنوان «مسیر مبارزه با پول‌شویی و تطبیق مدرن » بیان داشتند که مبارزه با پول‌شویی و تبطیق بار مهمی بر دوش موسسات مالی هستند. سامانه‌های مبارزه با پول‌شویی تعداد زیادی هشدارنادرست تولید می‌کنند (حدود ۸۰ تا ۹۰ درصد کل هشدارها) که منجر به هزینه‌های فزاینده در واحد تطبیق بانک‌ها شده وگلوگاه عملیاتی اکثر بانک‌ها خواهند شد. نسل بعدی فناوری‌ها شامل اتوماسیون هوشمند و یادگیری ماشین همین الان مورداستفاده قرار می‌گیرند تا کارایی عملیات مبارزه با پول‌شویی را بهبود بخشند.

۳. روش تحقیق و تجزیه و تحلیل داده‌ها

پس از بررسی ابعاد مختلف ادبیات موضوعی تحقیق، داده‌های این تحقیق با استفاده از پیمایش در منابع اسنادی و مقالات دیجیتال جمع‌آوری شده است. این مطالعه از نوع توصیفی و تحلیل است. این مطالعه از نظر منبع داده کتابخانه ای است و از نظر هدف اکتشافی و تحلیلی محسوب می‌شود. همچنین براساس نوع کاربردی محسوب می‌شود. معمولا مطالعات با این موضوعات از روش کتابخانه‌ای استفاده می‌کنند که همین موضوع در این پژوهش نیز رعایت شده است. برای این منظور به جهت جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز به کتابخانه‌ها مراجعه شده و بخشی از داده‌های مورد نیاز نیز از پایگاه‌های اطلاعاتی و مقالات دیجیتال نمایه رسمی جمع‌آوری شده است. برای تسریع در کسب اطلاعات از روش فیش برداری استفاده شده است که به دو صورت سنتی و دیجیتال صورت گرفته است.

در بخش دیگر پژوهش علایم و نشانه‌های اصلی پول‌شویی با بررسی مولفه‌های مختلف در کشورهای پیشرو همچون انگلستان، استرالیا،. و سازمان شفافیت جهانی گردآوری شده و با ویژگیهای خاص اقتصادی و اجتماعی کشورمان مطابقت داده شد و در نهایت پنج نشانه و علامت اصلی به شرح زیر به عنوان علائم و نشانه‌های اصلی پول‌شویی در در کشورمان از دیدگاه صاحب نظران گزینش شده‌اند:

الف) وجود معاملات گسترده پولی یک مشتری که با موضوع فعالیت وی مغایرت داشته باشد.

ب) معاملاتی که بدون هیچ دلیل تجاری از طریق واسطه‌ها انجام می‌گیرد

ج) معاملات غیر مجاز یا معاملاتی که به درستی ثبت نشده اند یعنی حسابرسی نامناسب و ناکافی دارند

د) انجام معاملات ارزی با حجم بالا و شکل نامتعارف مثل حوالجات از سیستم غیر بانکی-اسناد قابل واگذاری-خرید

هـ) خدمات مربوط به انتقال غیرمستقیم پول

برای پوشش مبانی‌نظری، از روش کتابخانه‌ای و برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز، برای آزمون و تحلیل سئوالات پژوهش از پرسش نامه محقق ساخته گزارشات نهادهای نظارتی و سامانه

کنترل‌های داخلی بانک‌ها ، استفاده شده است که مراحل تدوین آن به شرح ذیل بوده است:

برای هر بعد از بین ۴۵ مولفه گزینش شـــده به عنوان علائم و نشـــانه‌های اصلی پول‌شـــویی در دســـتگاههای اجرایی در نهایت پنج مورد فوق الذکر پس از توزیع پرســـش نامه محقق ساخته در نهایت پنج مورد فوق به عنوانن نشـــانه‌های اصلی پول‌شویی گزینش شده اند . جهت تدوین و جهت ارزیابی، پرسشـــنامه‌های طراحی شده که ســـؤالات پرسش نامه بر اساس طیف سه بخشی لیکرت "گویه ضروری اســـت "، " گویه لازم اما ضروری نیســـت " گویه ضرورتی ندارد" طبقه بندی شـــده و بین ۴۰ نفر از استادان، متخصصان و کارشناسان توزیع ۵ علایم و نشانه اصلی پول‌شویی در کشورمان انتخاب شدند.و در نهایت مهم‌ترین شاخصهای بالقوه ی پول‌شویی از منظر نهادهای نطارتی به صورت زیر شناسایی شده‌اند:

رویکرد پیشگیرانه بانکها

رویکرد پیشـــگیرانه ای که در دســـتورالعملهای شورای عالی پول‌شـــویی وجود دارد بر اساس الگوی معمول در پزشـــکی که به ســـطوح ســـه گانه پیشگیری معروف اســـت در قالب سه الگوی پیشگیری اولیه، ثانویه و ثالث قابل بررسی است

۱- پیشگیری اولیه

در این مرحله تدابیر و اقداماتی پیش‌بینی شده است که اجازه ورود اشخاص به شبکه بانکی را محدود می‌نماید. بنابراین قالب‌های کنترلی که تهیه شده است ، باعث بر هم زدن اوضاع و احوال جرم زا می‌گردد و عمدتا تدابیری که وجود دارد ، مانع ورود اشخاص با هویت جعلی می‌شود و اطلاعات کامل را راجع به شناســـایی اشخاص در اختیار بانک قرار می‌دهد. اولین گام احراز هویت مشتری حقیقی یا حقوقی و آموز کارکنان بانک‌ها درباره چگونگی احراز هویت و کنترل مدارک است.

۲- پیشگیری ثانویه

بـــا توجه به مداخله در این نوع پیشـــگیری در حالت‌های خطرناک و حالت‌هایی که شـــخص در آســـتانه وقوع جرم قرار دارد، غایت این نوع پیشـــگیری تشخیص محل و وضعیتی است که در فراهم کردن زمینه جرم نقش فعال دارد و باعث مهار آن می‌گردد. تدابیری که در دستورالعمل‌ها پیش‌بینی شـــده است، نشـــان دهنده اهمیت این مدل پیشگیری است که عمدتا حالت کنترلی و بازدارندگی نسبت به مواردی دارد که احتمال پول‌شویی در آنها است.

۳- پیشگیری ثالث

در این مرحله ، بر اساس قراینی مانند رفتار مشکوک مشتریان ، به رغم دو پیشگیری قبلیریال به احتمال زیاد پول‌شـــویی به وقوع پیوســـته است. بنابراین سیســـتم بانکی بایدبلافاصله با اعلام گزارش به واحد اطلاعات مالی از تکرار و تداوم پول‌شویی پیشگیری کند. مرحله شناسایی مربوط به کســـانی می‌شود که مدارک شناسایی درخواستی بانک را ارائه نکرده و یا در مهلت تعیین شده مغایرت در مدارک را اصلاح ننموده و یا اطلاعات غیر واقعی یا مدرک جعلی داده اند.(حســـینی و آذری متین،۱۳۹۴)

شاخصهای بالقوه‌ی پول‌شویی از منظر نهادهای نظارتی

گزارش عملیات غیر عادی مبنی بر پول‌شـــویی از ســـوی حسابرســـان برحسب الزامات قانونی در کشـــورهای مختلف با یکدیگر تفاوت دارد و ممکن اســـت اجباری یا احتیاطی باشـــد. از جمله مهم‌ترین این عوامل در کشـــورمان از دیدگاه نهادهای نظارتی و صاحب نظران شـــامل موارد زیر می‌باشد:

* نقل و انتقالات نقدی و تبدیل ارز
* تملکات غیرعادی اموال منقول و غیر منقول
* وامهای غیر عادی که به راحتی از بانکها دریافت یا بازپرداخت آنها به موقع انجام نشده است.
* صرف وامهای دریافتی توسط سهامداران و شرکاء در فعالیتهای خارج از شرکت
* تزریق نقدینگی توسط اشخاص ثالث و نامعلوم در مقابل دریافت هزینه بهره غیر متعارف
* گردش عملیات شرکت توسط حسابهای شخصی شرکاء و سهامداران
* کمکهای بالعوض به موسسات و سازمانهای خیریه بدون شواهد محکم
* افزایش زیاد درآمدهای فروش. عملیات یا قراردادهای فاقد مدارک مثبته
* دریافـــت ضمانتنامه‌هـــای بدون اقدام. معامالت با مشـــتریان بدون مشـــخصات کامل و با هویت نامعلوم
* پرداخت از طرف اشخاص ثالث بدون این که شرکت نقشی در معامله داشته باشد.
* قراردادهای تسهیم سود فاقد اساس اقتصادی در مشارکتهای خاص
* معامالت غیر عادی با اشخاص خارجی یا شرکتهای وابسته در مناطق آزاد تجاری.
* انجام تبلیغات با هزینههای باال ولی بدون مدارک کافی. عدم وجود کنترلهای داخلی مناســـب در داخل شرکت
* واگذاری مناقصات بدون تشریفات قانونی مناسب و کامل
* تعدیل قراردادها به صورت غیر اقتصادی و غیر منطقی.
* کاهش مطالبات به صورت غیر مترقبه از طریق سوخت کردن یا ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول.
* انجام معامالت ارزی در سطح باال و به شکل نامتعارف و خارج از شبکهی بانکی

۴- نتیجه‌گیری و پیشنهادات:

پول‌شـــویی روی دیگریا نیمرخ مالی فعالیتهای بزهکارانه ای اســـت که در آن عواید حاصل از فعالیتهـــای مجرمانه و غیرقانونـــی طی رونـــــدی در مجاری قانونی تطهیر و پاک می‌شـــود. در ایران نیزپول‌های ناشـــی از رفتارهای مجرمانه ای نظیر فرار مالیاتی، ارتشـــاء، اختلاس، قاچاق کالا و همچنیـــن خریـــد و فروش مواد مخدر و موارد دیگری از این قبیل وجود دارد که به دلیل فقدان الزامات قانونی، به سادگی در قالب فعالیت‌های مالی و سرمایه‌گذاری تطهیر گشته و منشاء اصلی آنها گم می‌شود. عدم مبارزه با پول‌شویی موجب شیوع بیشتر جرایم شده وتمایل به سرمایه‌گذاری در فعالیتهای مولد را کاهش داده و موجب تضعیف بنیان‌های اقتصادی کشور می‌گردد. به همین

دلیل ضروری اســت که بــا تصویب قوانین و مقررات لازم وهمچنین اتخاذ تدابیر مناســب جهت مبارزه با تطهیر پولهای کثیف اقدام شــود تا از اینطریق عرصه بر رفتارهای مجرمانه تنگ شــده و کسانی که صاحب پولهای کثیف می‌گردند به سادگی قابل شناسایی باشند. نظام پولی و بانکی نیز با توجه به اینکه مهم‌ترین نظام تاثیرگذار بر نظام اقتصادی است ، مسئولیت ویژه ای در پیشگیری از جرم پول‌شــویی را بر عهده دارد و از آنجا که میزان موفقیت نظام بانکی در پیشــگیری از وقوع جرم مزبور با درجه سلامت نظام اقتصادی ارتباط مستقیم دارد می‌بایست توجه ویژه ای از طریق بانک‌ها اعمال گردد. بانک مرکزی می‌باســت براســاس کنترل بیرونی و بر هم زدن شرایط ماقبل بزهــکاری و حــذف و محدود کردن عوام جرم زا فرصت ارتکاب جرم را کم کند. همچنین بانک‌ها می‌بایســت با ایجاد کنترل داخلی از طریق ســامانه‌های نظارتی به منظور پیشگیر فناورانه درون بانکی اقدام نمایند به نحوی که امکان ردیابی تراکنش‌های مشکوک به پول‌شویی فراهم گردد. از طرفی اتخاذ تدابیر مناســب از طریق دســتورالعمل‌ها و آیین نامه‌ها و ابلاغ آنها از طریق نهادهای حکومتی می‌تواند مثمر ثمر واقع گردد.

باوجود اینکه قوانین مقابله با پول‌شــویی مدتهاست در ایران به تصویب رسیده‌اند، اما تاکنون به درستی اجرا نشده‌اند که عوامل مختلفی در این تاخیر نقش دارند.

از مهم‌ترین عوامل موثر در اجرا نشدن قوانین مربوط به پول‌شویی، فعالیت موسسه‌های مالی غیر مجاز بوده اســت. این موسســه‌های غیر مجاز در طول سال‌های فعالیت خود، هیچ گاه حاضر به شفاف‌سازی ترازنامه‌های خود نبوده‌اند که البته نتیجه عملکرد آنها از خاطره‌ها نرفته است.

بحران پولی نتیجه رشــد قارچ‌گونه موسسه‌های مالی غیرمجاز و فرار آنها از شفافیت و اجرای قوانین مبارزه با پول‌شویی

بانک‌ها و موسسه‌های مالی دارای مجوز در سال‌های اخیر، اقداماتی را برای اجرای این قوانین انجام داده‌اند که البته کامل نبوده است.در واقع می‌توان گفت به دلیل فراهم نبودن برخی شرایط و هزینه‌بر بودن، بانک‌ها و موسســه‌های دارای مجوز، بخش‌هایی از این قوانین را اجرا کرده‌اند که این موضوع نیز کاهش نظارت بانک مرکزی و ناترازی در صورت‌های مالی آنها را به دنبال داشــته است.

آماده نبودن زیرســاخت‌های فنی، عامل دیگر در اجرا نشدن کامل قوانین مقابله با پول‌شویی اســت، البته با تدوین دستورالعمل‌ها و ابلاغ بخشــنامه ها، گام‌هایی برای تحقق آن برداشته شده است.

اما بررســی‌ها نشان می‌دهد، اگر ایران اســتاندارهای لازم برای پیوستن به FATF را بپذیرد سیستم بانکی به طور خودکار، ناچار به تسریع در اجرای قوانین پول‌شویی خواهد شد.

به دلیل اینکه هر بانکی که نتواند این استانداردها را اجرایی کند به خودی خود از تبادلات مالی خارجی محروم می‌شود و مشتریان خود را از دست می‌دهد، باعث می‌شود همه بانک‌ها به اجرای برنامه‌های مبارزه با پول‌شــویی و شفافیت، شتاب بدهند که نتیجه آن، ارتقای سلامت مالی نظام مالی و کاهش فساد مالی در کشور است.

در نهایت به این نتیجه می‌رسیم که بخش مهمی از پرونده‌های متعدد فساد مالی در کشور که به مساله روز جامعه تبدیل شده، ریشه در عدم رعایت استانداردهای مالی در شبکه بانکی و مالی کشور دارد.نگاهی به روند بررسی پرونده‌های مربوط به تخلفات بانکی نشان می‌دهد در صورت انضباط مالی بیشتر در نظام بانکی احتمال وقوع این تخلفات و مفاسد کاهش زیادی می‌یافت؛ بنابراین برای ریشه کردن فساد چاره‌ای جز سروسامان دادن به روند قوانین مالی کشور و اجرای سختگیرانه‌تر مقررات مربوط به پول‌شویی و... وجود ندارد.

فهرست منابع

۱. ابراهیمی کردلر، دکتر علی و تحریری، دکتر آرش و محمدی، علی،۱۳۹۸،عدم رعایت قانون مبارزه با پول‌شویی و حق الزحمه حسابرسی فصلنامه دانش حسابداری، دوره۱۰، شماره۴
۲. تذهیبی، فریده.، ۱۳۸۹، پول‌شویی و روش‌های مبارزه با آن، انتشارات جنگل، کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین المللی، تهران
۳. تقی لو، علی تقی لو، علی، ۱۳۹۴، بررسی عوامل بوجود اورنده پول‌شویی در اقتصاد ایران و نقش نهاد نظارتی دیوان محاسبات در مبارزه با آن، کنفراس بین المللی مدیریت و اقتصاد در قرن ۲۱،
۴. پاکروان، لقمان ، ۱۳۸۹، گذری بر فرایند پول‌شویی و آثار آن بر بخش‌های اقتصادی، حسابرس،۴۹ .
۵. حسینی, سیدحسین, آذری متین, افشین. ۱۳۹۴، پیشگیری از جرم پول‌شویی در نظام پولی و بانکی.آموزه‌های حقوق کیفری, ۱۲(۱۰), ۱۳۵-۱۵۴.
۶. حیاتی، شجاع الدین،۱۳۹۹،پول‌شویی و راهکارهای مبارزه با آن،اولین کنفرانس ملی حقوق،علوم اجتماعی و انسانی،روانشناسی و مشاوره،شیروان
۷. رحیمی امین حسین, خویینی غفور ، ۱۳۹۴، مبارزه با پو لشویی در جمهوری اسلامی ایران با تاکید بر نقش دیوان محاسبات کشور، دانش حسابرسی، دوره ۱۵،شماره۶۰
۸. رفیعی شمس آبادی، پریسا، ۱۳۸۷، پول‌شویی و اثرات آن بر روی سیستم مالی، اداره تحقیقات، کنترل ریسک و تطبیق بانک سپه،
۹. زابلی، معصومه و غلامعلی، علی،۱۳۹۹،مسئولیت بین‌المللی دولتها در قبال پول‌شویی و تامین مالی تروریسم،نخستین کنفرانس ملی حقوق، فقه و فرهنگ،شیرازنخستین کنفرانس ملی حقوق، فقه و فرهنگ
۱۰. زنجانی، منیژه،۱۳۹۹،بررسی جرم پول‌شویی در حقوق ایران و اسناد بین‌الملل،دومین کنگره بین‌المللی تحقیقات بین رشته ای در علوم انسانی اسلامی، فقه، حقوق و روانشناسی،تهران
۱۱. فرجام، افسانه؛بدری، حسن؛۱۳۹۷، آشنایی کارکنان بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری به منظور مبارزه با پول‌شویی، مجله رویکردهای پژوهشی نو در علوم مدیریت،شماره ۷
۱۲. قربانیان، حسین و آذین، پریسا،۱۳۹۸،بررسی پول‌شویی در سیستم بانکی ایران، چالش‌ها و راهکارهای پیش رو،دومین کنفرانس ملی و اولین کنفرانس بین‌المللی حقوق و علوم سیاسی،اردبیل
۱۳. کاظمی تبار، سیدجواد،۱۳۹۸،مسیر مبارزه با پول‌شویی و تطبیق مدرن،دومین همایش ملی مدیریت دانش و کسب وکارهای الکترونیکی با رویکرد اقتصاد مقاومتی،مشهد
۱۴. کشتکار، مریم. ، ۱۳۸۹، پدیده پول‌شویی، اقدامات بین المللی و راه کارهای ضدپول‌شویی. تهران: گروه بین الملل اداره مبارزه با پو لشویی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۱۵. کشتکار، مریم. ، ۱۳۹۰، راهکارهای مبارزه با پو لشویی در بانک‌ها ومؤسسات اعتباری. تنشریه تازه‌های اقتصاد، سال نهم، شماره ۱۳۲.
۱۶. یاری فرد رسول ،نوریان سارا، ۱۳۹۵، فساد مالی و پول‌شویی، کنفرانس بین المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، دوره ۴، تهران.